

Виступ у ВТЕІ, 26.05.2017

«Бібліотека Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського – модель сучасної бібліотеки ВНЗ»

1 Перебудова у суспільстві та реформування освіти потребують нових підходів до організації діяльності бібліотек. Нові освітні стандарти визначають високі вимоги перед сучасною бібліотекою, вимагають відповідності цим стандартам та впровадження якісних змін у всі сфери її діяльності, впровадження нових форм і методів бібліотечної діяльності, професійного самовдосконалення. Відбуваються суттєві зміни та активізація не лише інформаційного ресурсу, а й всього потенціалу бібліотеки, максимальне наближення її до потреб і сподівань користувачів.

Університетська бібліотека, як науково-інформаційний та культурно-освітній центр, спрямовує свою діяльність на формування ресурсного потенціалу, створює сприятливі умови для поширення та вільного доступу до інформації, забезпечує подальше впровадження нових інформаційних технологій та якісне надання бібліотекою інформаційних послуг.

Успішність функціонування **бібліотеки як центру інформації** зобов'язує бібліотечних фахівців швидко та адекватно реагувати на зміни в інформаційних потребах користувачів, удосконалювати форми обслуговування, надавати якісне інформаційне консультування, розширювати спектр бібліотечно-інформаційних послуг.

Наразі змінюється позиція бібліотеки у взаємовідносинах з користувачами, переглядаються вимоги до бібліотечного сервісу, індивідуальних і групових форм бібліотечної діяльності.

2. Сьогодні категорія «бібліотека ВНЗ» розглядається як інтелектуальний простір, заповнений різноманітними

інформаційними ресурсами та засобами інформаційної взаємодії. Трансформація бібліотеки відбувається за рахунок зміни інформаційних функцій, акумулювання зовнішніх та створення власних баз даних, надання доступу до національних і світових мереж, створення потужної електронної бібліотеки. Персонал книгозбірні приділяє значну увагу інноваційним аспектам розвитку бібліотечно-бібліографічного обслуговування, розширенню спектру послуг шляхом удосконалення усіх форм і методів бібліотечної діяльності. Традиційно, у кінці року проводиться тиждень інновацій, де кожний структурний підрозділ звітує про впровадження нових форм і методів у відділі та загалом у бібліотеці.

3. Виконання основних завдань освітянської книгозбірні відбувається на основі **гармонійного поєднання традиційних та інноваційних форм** та методів бібліотечної діяльності.

Для якісного та оперативного задоволення інформаційних потреб користувачів здійснюється автоматизація бібліотечних процесів, що передбачає стратегічну та поточну планово-організаційну базу формування моделі сучасної бібліотеки ВНЗ. Модель бібліотеки модульного типу поєднує:

- традиційні фонди та послуги;
- електронний каталог бібліотеки, в тому числі віддаленого та он-лайн доступу, що поступово трансформується в електронну бібліотеку;
- власні Інтернет-ресурси відкритого доступу;
- засоби доступу до передплатних або корпоративних бібліотек та баз даних;
- віртуальні довідкові служби;
- служби формування цифрових копій, електронна доставка документів та міжбібліотечний абонемент;
- віртуальні інформаційні або вебліографічні системи посилань на ресурси Інтернету.

4. **Серед новітніх послуг, які надає бібліотека ВДПУ користувачам:**

- функціонування двох читальних зал з наявними для вільного користування комп'ютерами (80 робочих місць);
- вільна зона "Wi-Fi", яка доступна на всій території бібліотеки;
- робота виставкової зали раритетних книг, де проводяться регулярні екскурсії.

5. Бібліотека змінюється, прагне бути корисною, цікавою та сучасною, впроваджує у свою роботу нові форми діяльності, виходить за межі читальних залів.

Бібліотечний працівник є посередником між користувачем та інформацією. Працюючи в умовах сучасного освітнього середовища, працівники бібліотеки намагаються максимально задовольнити потреби студента і викладача. Бібліотечно-бібліографічним та інформаційним обслуговуванням охоплено всі категорії користувачів, у т. ч. і віртуальні. Здійснюється диференційоване обслуговування користувачів з використанням інноваційних технологій: у читальних залах, абонементних, електронних залах.

6 Активно функціонує довідково-бібліографічний апарат бібліотеки, який представлено традиційними і електронним каталогами. Чергові бібліографи та консультанти в електронних залах надають довідки біля довідкового апарату бібліотеки. Впроваджуючи комп'ютерні технології для більш оперативного і якісного обслуговування читачів створено архів «Виконані довідки», де зберігаються складні тематичні довідки, виконані бібліографами.

Бібліотека займає активну позицію в індивідуальному та груповому інформуванні користувачів і пропонує їм ряд нових послуг. В автоматизованому режимі здійснюється інформування

в режимі вибіркового розповсюдження інформації та диференційованого забезпечення керівництва.

7 Бібліотекарі виконують різної складності довідки шляхом відсилки інформаційно-бібліографічних або електронних документів на електронні адреси користувачів. Досить активно для листування, виконання віртуальних та Електронної доставки документів використовується електронна скринька бібліотеки.

8 Сучасна бібліотека – це простір інформації, ідей, творчості. Університет і бібліотека органічно поєднуються один з одним, що створює єдиний культурно-освітній простір. Важливим напрямом діяльності бібліотеки є **культурно-просвітницька робота**, яка на вимогу часу змінює свої форми та намагається відповідати інформаційним потребам сучасного студентства, з активним використанням інтерактивних технологій, інноваційних соціокультурних заходів.

Налагоджена **тісна співпраця з інститутом**, факультетами, кафедрами, студентською радою з самоврядування та встановлені індивідуальні ділові доброзичливі стосунки з викладачами університету і старостами академічних груп. Бібліотека тісно співпрацює з відділом виховної роботи. Спектр соціально-культурної діяльності розширено завдяки:

- активній участі у загально-університетських заходах;
- тісній та продуктивній співпраці з Радою студентського самоврядування, науково-педагогічними працівниками, ректоратом;
- використання інноваційних технологій, тощо.

Продовжується популяризація читання через нові форми роботи: бук-трейлери, бук-кросинг, Бібліо-time.

Бібліотека долучається до загально університетських акцій, квестів, флеш-мобів. До Всеукраїнського дня бібліотек та Всеукраїнського дня працівників освіти, свят, які неспроста відзначаються у пору золотої осені, бібліотекарі організували флешмоб «Книга – вчитель», яким привітали освітян.

Для популяризації книги та загалом бібліотеки спільно зі студентським самоврядуванням у рамках відзначення Всеукраїнського дня бібліотек проведено фотовиставку-конкурс «Бібліотека очима студента».

9 З метою підвищення престижу бібліотеки, виявлення професійної майстерності, ерудиції, кмітливості, вміння цікаво і захоплююче розповісти про себе та свій відділ було проведено бібліо-зустріч (бібліотечні посиденьки) під назвою «Свято хранителів мудрості», підготували відео-перегляд «Ми відкриті для вас: знайомство з бібліотекою ВДПУ», та флеш-презентацію «Весь світ - бібліотека». На свято були запрошені працівники відділу виховної роботи університету, рада студентського самоврядування, студенти, бібліотекарі ВНЗ міста.

10 Бібліотека бере активну участь у проектах молодіжної секції УБА «Display-кросинг»: Читай, формат не має значення! (2015), Книжковий Біг-Бен (2016 р. – рік англійської мови в Україні). Цьогорічна виставка, яка подорожує всією Україною, має назву «Мрій! Читай! Мандруй!» у зв'язку з проголошенням 2017 року Міжнародним роком сталого розвитку туризму.

11 Інформаційно-аналітична та соціокультурна діяльність бібліотеки спрямовується на організацію та реалізацію проектів з висвітлення важливих історичних подій українського народу та його державності, які сприяють посиленню національно-патріотичного виховання; проведення заходів на підтримку учасників бойових дій у зоні АТО та їх сімей; популяризацію інформаційних ресурсів, орієнтованих на допомогу тимчасово переміщеним особам; співробітництво із волонтерськими рухами у благодійних акціях.

12 Також бібліотека приєднується до благодійних акцій, які проводить університет та школа волонтерства: «Добро починається з тебе», підтримка дітей з синдромом Дауна; допомога воїнам АТО, дітям сиротам.

Працівники бібліотеки провели акцію «Кинь цигарку - отримай цукерку!», що мала на меті пропаганду здорового способу життя у молодіжному середовищі.

13 На початку навчального року для першокурсників організовуються **екскурсії-подорожі** бібліотекою, під час яких провідні фахівці проводять заняття-знайомства з бібліотекою, з її довідково-бібліографічним апаратом, правилами користування, графіком роботи структурних підрозділів тощо.

Великої популярності набуло проведення екскурсій у новоствореній виставковій залі раритетних книг бібліотеки. Бібліотекарі засвоїли нову форму роботи – екскурсивод. Також працівники бібліотеки проводять заняття з інформаційної культури та ІТ-технологій для студентів-магістрантів.

14 Формуючи **модель сучасної бібліотеки ВНЗ**, бібліотека займає активну позицію в інформуванні користувачів і пропонує ряд нових послуг з інформаційного забезпечення. Проводиться робота щодо поліпшення доступу до національних і міжнародних електронних ресурсів навчальної та наукової інформації.

Підписано угоду з громадською неприбутковою організацією Асоціацією «Інформатіо-Консорціум» на правах партнера про впровадження проекту «Електронна інформація для бібліотек (eIFL)» та отримання безоплатних та пільгових доступів до електронних ресурсів.

15 Організовується тестовий доступ до EBSCOhost (доступних через веб-інтерфейс баз даних наукової інформації), який забезпечує можливості пошуку повнотекстових, рецензованих статей наукових журналів, довідників та інших публікацій з різних наукових дисциплін.

16 Формування потужної електронної бібліотеки – пріоритетне завдання, стратегія розвитку, вектор діяльності бібліотеки, який визначається її статусом і станом фінансування, профілем комплектування та обсягом фондів, рівнем

комп'ютеризації та програмного забезпечення, контингентом користувачів та їх потребою в інформації.

Проектна діяльність, як інструмент модернізації моделі бібліотеки вищого навчального закладу, є фактором формування творчого потенціалу студентів та бібліотечних працівників, важливою умовою інноваційного розвитку бібліотеки і професійного зростання бібліотекарів.

Проект «Бібліотека Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського – модель сучасної бібліотеки вищого навчального закладу» (на п'ять років) спрямований на створення бібліотеки, яка відповідає сучасним вимогам бібліотеки вищого навчального закладу.

У рамках проекту діють окремі інноваційні міні-проекти, що передбачають впровадження інновацій та відображають діяльність структурних підрозділів і загалом бібліотеки як інформаційно-бібліографічного центру:

- «Запроваджуючи майбутнє». Інформаційно-бібліографічна діяльність в епоху інноваційних технологій;
- «Автоматизована документовидача». Обслуговування користувачів з використанням автоматизованих технологій;
- «Мій край – моя історія жива». На шляху розвитку нових технологій краєзнавчої роботи;
- «Духовний скарб – нащадкам». Збереження фонду бібліотеки ВДПУ;
- Автоматизована картотека «Книгозабезпеченості» як інструмент моделювання освітніх ресурсів та інформаційного забезпечення навчального процесу;
- «Бібліотека Web 2.0» – стратегія розбудови електронної бібліотеки Вінницького державного педагогічного університету.

Очікуваними результатами проектної діяльності є модернізація книгозбірні: впровадження інноваційних технологій.

Бібліотека і надалі буде розширювати специфіку своїх функціональних можливостей, створюючи комфортне

бібліотечне середовище, яке відповідає потребам та інтересам сучасної бібліотеки вищого навчального закладу, приділятиме велику увагу науковій діяльності, щоб відповідати статусу бібліотеки сучасного навчального закладу, моделі сучасної бібліотеки ВНЗ, потрібної студенту та науковому працівникові університету.

17 Інтернет-простір бібліотеки розширено за рахунок **використання хмарних технологій**, зокрема Google+. Бібліотека використовує Google-drive для обміну та спільного формування файлів. Постійно вдосконалюється структура блогу бібліотеки, створюються флеш-альбоми та Google-альбоми.

18 Продовжується активна робота з обслуговування та наповнення баз даних електронного каталогу, створення власних ресурсів бібліотеки. Загальний об'єм файлів, створених або накопичених бібліотекою, як на сервері мережі, жорстких дисках відділу комп'ютеризації, так і в мережі Інтернет – понад 150 ГБ (гігабайт). Наразі, електронний ресурс бібліотеки становить понад 309 тис. записів, у т. ч. ЕК – 277 тис.

19 Активно наповнюються гіпертекстові (повнотекстові) документи та медіафонд. БД «Повнотекстові видання» становить – 8186 записів, фонд медіатеки – 1390.

20. Бібліотека формує, актуалізує та надає доступ до значного масиву Інтернет-ресурсів, серед яких:

- сайт, блог та гостьова книга бібліотеки;
- Інституційний репозитарій;
- Інтернет-каталог на базі зведеного ІРБІС-каталогу;
- Коha-каталог сервера бібліотеки;
- електронні скриньки бібліотеки;
- Google-альбоми подій.

21. Важливим інформаційним ресурсом є сайті бібліотеки, який служить для просування бібліотечної діяльності, передусім – її інформаційної функції, представляє і оперативно рекламує всі

аспекти бібліотечної діяльності та різноманіття інформаційних ресурсів, незмірно підвищує престиж бібліотеки та університету.

Сайт активно відвідується. На основі рейтингу (top.mail.ru) проведено розгорнутий аналіз використання ресурсів сайту, що дало змогу отримати реальну статистику відвідувань та використання основних структурних блоків сайту за декількома параметрами.

22. Одним із шляхів розповсюдження результатів дослідження наукових працівників університету, максимізації їх відкритості та наукового впливу, інтерактивним інструментарієм доступу до повнотекстових електронних здобутків є Інституційний репозитарій (електронний архів наукових публікацій).

Використання web-технологій дає можливість надавати користувачу різнопланову інформацію як бібліографічну, так і повнотекстову, активно пропагувати фонди за допомогою віртуальних сервісів. Рівень комфортності доступу до інформації, незалежно від її формату, виступає важливим показником діяльності бібліотеки і однією з умов успіху впровадження інноваційних освітніх технологій в університеті.

23 Модернізація університетської бібліотеки шляхом покращення її матеріального стану та впровадження у практику обслуговування сучасних інформаційних технологій не тільки підвищила ефективність збереження та використання інформаційно-бібліотечних ресурсів, а й значно вплинула на престиж, привабливість бібліотеки.

Змінюється життя університету і, звичайно, її бібліотеки, яка є візитною карткою навчального закладу. Тому потрібно йти в ногу з часом, розвиватися професійно, впроваджувати нові ідеї та замисли, тобто, відповідати високому призначенню університетської бібліотеки.

Наразі змінюється позиція бібліотеки у взаємовідносинах з користувачами, переглядаються вимоги до бібліотечного сервісу,

індивідуальних і групових форм бібліотечної діяльності. Трансформація інформаційно-бібліотечних ресурсів призводить до різкої зміни архітектури бібліотечного обслуговування. Студенти й викладачі стають більш вимогливими щодо отримання необхідної інформації.

На престиж бібліотеки **впливає кооперативна діяльність** бібліотеки, участь у створенні інтегрованих інформаційних ресурсів, корпоративній каталогізації, співпраця у бібліотечних асоціаціях. Бібліотека тісно працює з Вінницькою Суспільною службою, з обласними організаціями національних спілок краєзнавців, письменників. Бібліотека виконує свою традиційну місію книгозбірні та впроваджує інноваційні технології. Вектором розвитку бібліотеки є креативність, неординарність рішень, нова інтерпретація традиційного. Бібліотеки перетворилися на інформаційні центри, а бібліотечні працівники – є інформаційні навігатори, професіонали, експерти у пошуку інформації.

Бібліотека активно співпрацює з бібліотеками різних відомств, здійснює корпоративну діяльність з формування інформаційних ресурсів, бере участь у конкурсах, оголошених бібліотечними асоціаціями.

Роботу колективу бібліотеки оцінено Українською бібліотечною асоціацією та Асоціацією бібліотек Вінниччини, на щорічній Всеукраїнській науково-практичній конференції Української бібліотечної асоціації «Бібліотек@ – територія єдності» бібліотеку Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського нагороджено Грамотою Міністерства культури України та Дипломом II ступеня Української бібліотечної асоціації за II-е місце у Всеукраїнському конкурсі «Бібліотека року».

Свою місію бібліотека Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського виконує, створюючи своїм користувачам умови для задоволення їх інформаційних потреб, забезпечуючи широкий спектр інформаційних та бібліотечно-бібліографічних послуг, впроваджуючи в роботу інноваційні технології, нові форми і методи бібліотечної діяльності.

Потреби в бібліотечних продуктах та послугах віддзеркалено в завданнях, які стоять перед бібліотекою. Виховання студента, формування у нього відповідного світогляду, розвиток його особистісних якостей, відносяться до основних завдань бібліотеки, яка взяла на себе функцію сприяти формуванню у молоді. Інноваційні зміни у бібліотеці відбуваються на основі проектного, кадрового менеджменту, ініціативної діяльності бібліотек та підтримки ректорату. Стратегія інноваційного розвитку бібліотеки будувалася упродовж року за принципом створення комплексу проектів, що різняться різноманітністю масштабів, результатів, термінів реалізації.

Інноваційні зміни, що суттєво покращили імідж бібліотеки дозволили перейти на нові форми обслуговування, дали можливість не тільки забезпечити максимальний обсяг інформації з вільним доступом до неї, а й створити комфортне інформаційне середовище і ціннісних орієнтирів.

Для формування позитивного іміджу бібліотеки важливою є візуальна відповідність поставленим цілям. Бібліотекою створено та представлено в Інтернеті презентацію усного журналу «Новатори ХІХ століття», присвяченого творчості композиторів «Могучої кучки», відеоролики («50 відтінків кохання», «Незвичайні театри», «Багатство театральних форм» (до Міжнародного дня театру), віртуальні виставки («Життя на кінчику пензля» (до дня народження Гарменса ван Рембрандта), «Світ театру», «Марія Заньковецька: знана й незнана» (до 160-

річчя з дня народження), «Тарас Шевченко в українському вимірі: поет, художник, етнограф» (до 200-річчя з дня народження), «Припадаю до ручаїв української культури» (до Великодніх свят), тощо. На сайті бібліотеки створено блог «Літературно-мистецька вітальня «Гармонія», виставляється «Календар знаменних та пам'ятних дат», поповнюється добірка афористики, інформаційний блок з історії книги та бібліотек, цікаві факти про книги, авторів та бібліотеки.